

بررسی وضعیت صادرات و واردات کشور

کد موضوعی: ۲۲۰

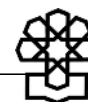
شماره مسلسل: ۱۲۲۰۹

بهمن ماه ۱۳۹۰

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۳	بررسی وضعیت واردات کشور
۹	بررسی وضعیت صادرات کشور
۱۴	بررسی وضعیت صادرات و واردات در مقایسه با تولید ناخالص داخلی
۱۸	جمع بندی و نتیجه گیری
۱۹	پیوست ها
۲۳	منابع و مأخذ

بررسی وضعیت صادرات و واردات کشور

چکیده

صادرات و واردات جزء متغیرهای کلان اقتصادی هستند که از اهمیت بالایی برخوردارند، زیرا این دو متغیر راه‌های ارتباط اقتصادی کشور با جهان خارج را تشکیل می‌دهند. هر کشوری از طریق صادرات درآمد مورد نیاز برای رفع نیازهای وارداتی خود را تأمین می‌کند و از این‌رو است که باید تلاش کند همواره تعادلی را بین این دو متغیر اقتصادی برقرار سازد. عمده درآمدهای صادراتی کشور ایران به‌عنوان یک کشور نفتی، از طریق صادرات نفت به‌دست می‌آید که از این طریق نیازهای وارداتی کشور برآورده می‌شود. مقایسه میزان صادرات نفتی و واردات کشور، نشان از تراز بازرگانی مثبت یعنی بیشتر بودن مقدار صادرات از واردات دارد. اما هنگامی که همین مقایسه با استفاده از صادرات غیرنفتی^۱ صورت می‌گیرد، تراز بازرگانی منفی (که با کسر واردات گمرکی از صادرات غیرنفتی محاسبه شده) به‌دست می‌آید. در این مطالعه روند صادرات غیرنفتی و واردات گمرکی کشور طی دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۹ مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج بررسی‌ها، تراز بازرگانی منفی صادرات غیرنفتی در برابر واردات گمرکی در کلیه سال‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد. همچنین مقایسه نسبت صادرات غیرنفتی و واردات گمرکی ایران به تولید ناخالص داخلی با این نسبت در سایر کشورها، نشان می‌دهد که ایران نسبت به گروه کشورهای مختلف، اختلاف بیشتری در سهم واردات و صادرات از تولید ناخالص داخلی دارد به‌طوری که سهم واردات گمرکی از تولید ناخالص داخلی بسیار بیشتر از سهم صادرات غیرنفتی از تولید ناخالص داخلی است. مجموع این موارد لزوم توجه و بازبینی در سیاست‌های تجاری کشور را می‌رساند که لازم است مورد توجه سیاست‌گذاران تجاری قرار گیرد.

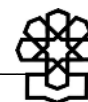
۱. صادرات بدون احتساب نفت و گاز و میعانات گازی.

مقدمه

تجارت خارجی، که از طریق صادرات و واردات انجام می‌پذیرد راه‌های ارتباط اقتصادی کشورها با یکدیگر هستند. نظریه‌های اقتصادی مانند نظریه مزیت نسبی بر این نکته تأکید دارند که کشورها به تولید کالاهایی که در آن نسبت به سایر کشورها دارای مزیت هستند بپردازند و از طرف دیگر کالاهایی که تولید آن در کشورشان هزینه بالایی دارد را از کشورهای دیگر وارد کنند. بر این اساس است که صادرات و واردات برای هر دو کشور صادرکننده و واردکننده دارای مزیت خواهد بود. از آنجایی که پول رایج بین کشورهای مختلف دنیا متفاوت است، انجام مبادله بین کشورهای مختلف معمولاً براساس چند ارز رایج دنیا صورت می‌گیرد. کشورها به منظور تأمین ارز مورد نیاز خود برای انجام واردات، باید حتماً صادراتی داشته باشند تا ارز مورد نظر تأمین شود. بنابراین صادرات و واردات دو مقوله وابسته به یکدیگر و مکمل هم هستند و هیچ کشوری نمی‌تواند تنها واردکننده و یا تنها صادرکننده باشد، زیرا اگر کشوری تنها صادرکننده باشد، ارز حاصل از صادرات عملاً مورد استفاده قرار نخواهد گرفت و در مقابل هیچ کشوری نمیتواند بدون صادرات به منابع کافی برای انجام واردات دست یابد. کشورهایی که برای سال‌های متمادی وارداتی بیش از صادرات دارند، دچار بحران بدهی‌های خارجی می‌شوند و کشورهایی که برای سال‌های متمادی صادراتی بیش از واردات دارند، معمولاً به علت دارایی فراوان از ارز خارجی، منابع خود را به صورت انواع دارایی‌های مالی ذخیره می‌سازند.

یکی از الزامات بررسی صادرات و واردات ایران، توجه به ویژگی‌های اقتصادی کشورمان است. کشور ایران به عنوان یکی از کشورهای عمده دارای منابع نفت و گاز، یکی از بزرگ‌ترین صادرکنندگان نفت خام و گاز جهان است. اصلی‌ترین صادرات کشور را صادرات نفت خام و گاز دربر می‌گیرد که ارزآوری واردات ایران نیز عمدتاً از این محل تأمین می‌شود. در کنار آن بخشی دیگر از صادرات کشور نیز در قالب صادرات خدمات و بخشی نیز در قالب صادرات گمرکی صورت می‌گیرد که با توجه به ناچیز بودن صادرات خدمات ایران، عمدتاً از صادرات گمرکی تحت عنوان صادرات غیرنفتی نام برده می‌شود که صادرات غیرنفتی ایران نیز سه بخش میعانات گازی، محصولات پتروشیمی و سایر کالاها را شامل می‌شود.

محاسبه تراز بازرگانی ایران که از کسر ارزش واردات از ارزش صادرات به دست می‌آید، با منظور کردن صادرات نفتی، در بیشتر مواقع مثبت بوده است. اما آنچه که از اهمیت برخوردار است، بررسی صادرات غیرنفتی و مقایسه آن با واردات است، زیرا صادرات نفتی ایران در قالب صادرات نفت خام صورت گرفته و از ارزش‌افزوده پایینی برخوردار است و دوم آنکه نفت یک منبع

پایان پذیر بوده و کشورهای دارای منابع نفتی باید در راستای کاهش وابستگی به نفت گام بردارند. در بررسی توان تجارت خارجی کشور و مقایسه نسبت صادرات و واردات، لازم است تا صادرات غیرنفتی مورد توجه قرار گیرد.

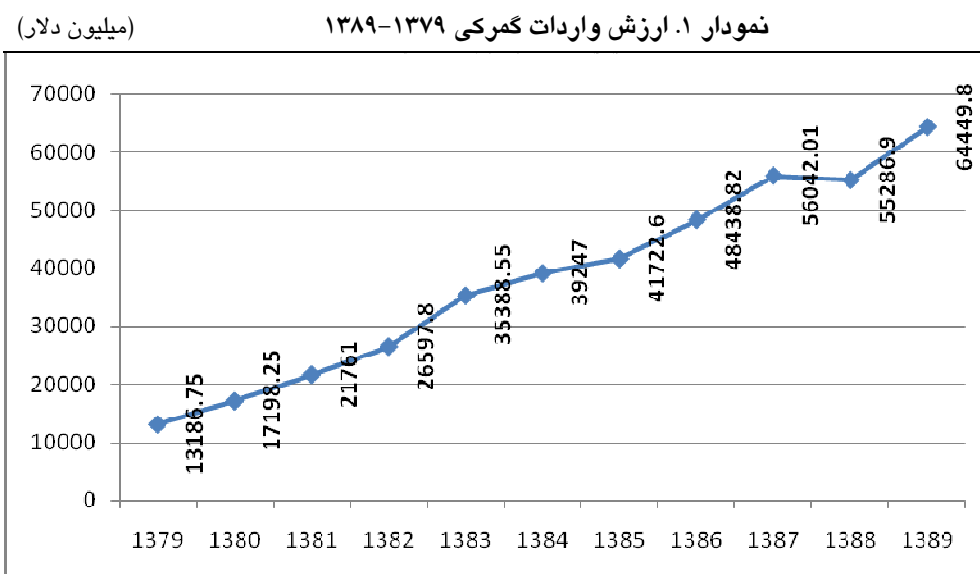
این مطالعه به بررسی وضعیت صادرات و واردات ایران طی سال‌های اخیر می‌پردازد. به این منظور در فصل اول روند واردات کشورمان طی سال‌های گذشته مورد بررسی قرار گرفته که در آن آمار و اطلاعات مربوط به واردات به تفکیک کشورهای مقصد، به تفکیک گروه کالایی و... ارائه و بررسی شده است. فصل دوم به بررسی صادرات کشورمان اختصاص دارد. در بخش سوم آمار صادرات و واردات در مقایسه با تولید ناخالص داخلی ارائه شده و همچنین بررسی مقایسه‌ای با سایر کشورها صورت گرفته است. در انتها نیز جمع‌بندی و نتیجه‌گیری صورت گرفته است.

بررسی وضعیت واردات کشور

به منظور بررسی وضعیت تجاری کشور و چگونگی رابطه تجاری ایران با مهمترین شرکای تجاری، در این بخش وضعیت واردات^۱ کشور را طی سال‌های ۱۳۷۹ به بعد مورد بررسی قرار می‌دهیم. در ابتدا کل واردات کشور، رشد و یا کاهش آن به لحاظ ارزش و مقدار مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در ادامه عمده‌ترین کشورهای صادرکننده به ایران مشخص خواهند شد و در نهایت به بررسی کالاهای وارداتی ایران می‌پردازیم.

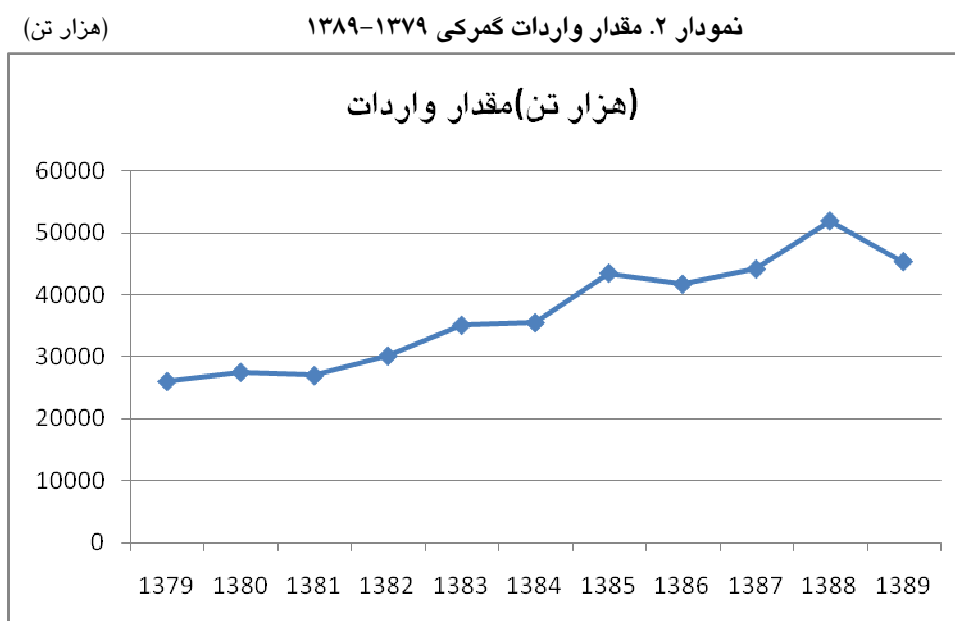
بررسی روند واردات کشور نشان می‌دهد که واردات طی دهه ۱۳۸۰ مرتباً در حال افزایش بوده است و تنها در سال ۱۳۸۸ ارزش واردات نسبت به سال قبل در حدود ۱ درصد کاهش داده است. نمودارهای ۱ و ۲ ارزش و وزن واردات را طی سال‌های ۱۳۷۹ - ۱۳۸۹ نشان می‌دهد.

۱. منظور از واردات در این بخش، واردات گمرکی است و از این رو شامل واردات خدمات نمی‌شود.

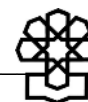
مأخذ: بانک مرکزی و گمرک جمهوری اسلامی ایران.

توضیح: داده‌های آماری تا سال ۱۳۸۷ از بانک مرکزی و دو سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ از گمرک جمهوری اسلامی ایران استخراج شده است.

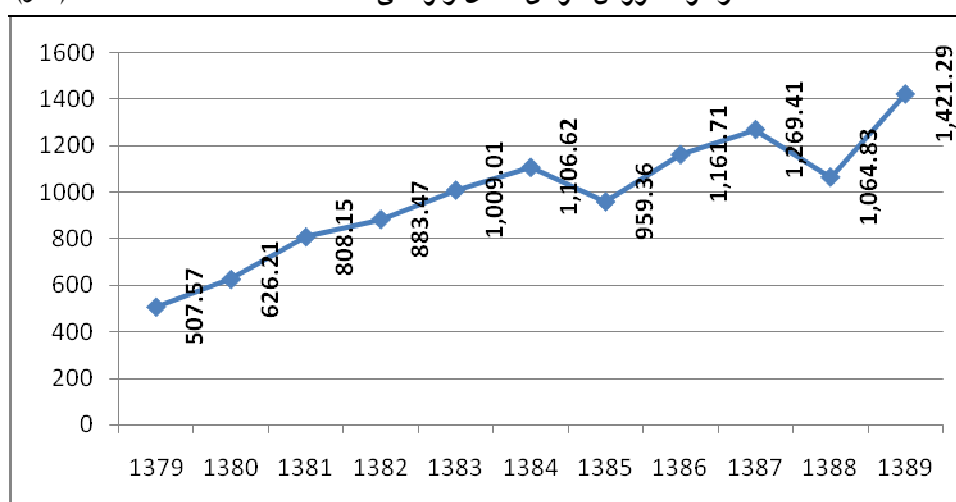
مأخذ: همان.

همان‌طور که اشاره شد، ارزش کالای وارداتی تنها در سال ۱۳۸۸ کاهش یافته و در سایر سال‌ها روندی فزاینده داشته است. کاهش ارزش کالاهای وارداتی در سال ۱۳۸۸ نیز به نظر می‌رسد به علت بحران مالی سال ۲۰۰۸-۲۰۰۹ است که باعث کاهش قیمت‌های جهانی شده و در نتیجه ارزش کالاهای وارداتی را کاهش داده است، زیرا همان‌طور که در نمودار ۲ نشان داده شده است، مقدار وزنی

واردات در سال ۱۳۸۸ نسبت به ۱۳۸۷ رشد داشته، در صورتی که ارزش آن کاهش داشته است. این به آن معناست که قیمت هر هزار تن واردات سال ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۷ ارزان تر بوده است. نمودار ۳ ارزش هر تن واردات را برحسب دلار طی دوره مورد بررسی نشان می دهد.

نمودار ۳. ارزش هر تن کالای وارداتی ۱۳۷۹-۱۳۸۹ (دلار)

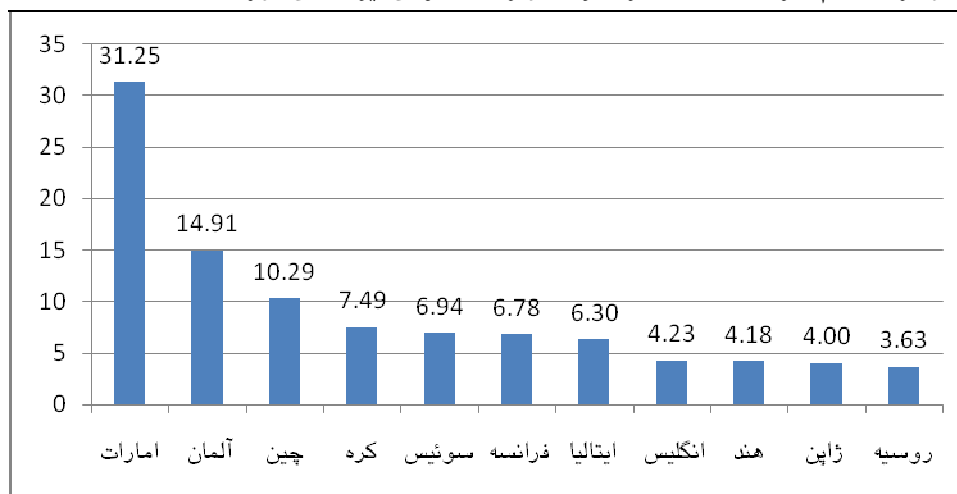
مأخذ: محاسبات تحقیق براساس داده های بانک مرکزی و گمرک جمهوری اسلامی ایران.

همان طور که در نمودار ۳ مشخص است، ارزش هر تن کالای وارداتی تنها در سال های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۸ کاهش یافته و پس از آن روندی رو به رشد داشته است. در حقیقت نمودارهای ۱، ۲ و ۳ نشان می دهند که علاوه بر آنکه میزان واردات در کشور در دهه اخیر افزایش داشته، قیمت هر تن کالای وارداتی نیز افزایش یافته است. این موضوع می تواند ناشی از تغییر در ترکیب کالاهای وارداتی از کالاهایی با ارزش افزوده پایین تر به سمت کالاهای نهایی و با ارزش افزوده بالاتر باشد. زیرا اولاً در طول سال های مورد بررسی نرخ ارز تنها ۲۰ درصد رشد داشته^۱ و ثانیاً شاخص قیمت مصرف کننده کشورهای طرف مبادله ایران^۲ در انتهای دوره نسبت به ابتدای دوره در حدود ۲۲ درصد افزایش یافته است. این در حالی است که ارزش هر تن کالای وارداتی ایران در سال ۱۳۸۹ نسبت به سال ۱۳۷۹ بیش از ۱۸۰ درصد رشد داشته است. به این ترتیب می توان گفت که تنها ۴۴ درصد از افزایش قیمت هر تن کالای وارداتی می تواند به عواملی مانند افزایش قیمت دلار و افزایش قیمت خارجی کالای وارداتی ارتباط داشته باشد و بقیه احتمالاً به علت تغییر در ترکیب کالاهای وارداتی ایران است.

۱. برای محاسبه رشد نرخ ارز رسمی، سال های ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ لحاظ نشده اند، زیرا در این دو سال نرخ ارز رسمی از نرخ غیررسمی فاصله زیادی داشته است، اما از سال ۱۳۸۱ به بعد پس از یکسان سازی نرخ ارز، نرخ ارز رسمی و غیررسمی تقریباً یکسان بوده اند.
۲. کشور چین و کشورهای OECD.

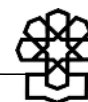
موضوع دیگری که درخصوص واردات کشور می‌تواند مورد بررسی قرار گیرد، کشورهای طرف مبادله با ایران هستند. به‌منظور مشخص کردن ساختن مهمترین شرکای تجاری ایران در بخش واردات، در این مطالعه از آمار و داده‌های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران استفاده شده است. به این منظور آمار مجموع واردات ایران طی سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۹ و همچنین مجموع واردات ایران طی این سال‌ها از عمده‌ترین شرکای تجاری نیز محاسبه شده و سپس براساس آن عمده‌ترین شرکای تجاری در بخش واردات مشخص شده‌اند. نمودار ۴ اصلی‌ترین کشورهای صادرکننده به ایران را به‌ترتیب براساس واردات ایران از آنها طی سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۹ نشان می‌دهد.

نمودار ۴. سهم شرکای عمده تجاری از کل واردات گمرکی ایران طی دوره ۱۳۷۹-۱۳۸۹ (درصد)

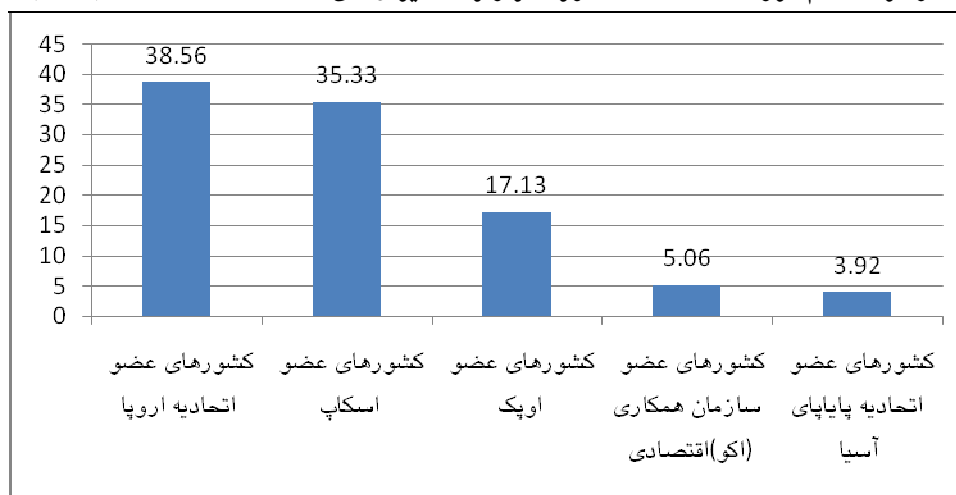
مأخذ: همان.

همان‌طور که در نمودار ۴ نشان داده شده است، کشور امارات با ۳۱/۲۵ درصد از کل واردات ایران در رتبه اول قرار گرفته و بعد از آن آلمان با ۱۴/۹۱ درصد در رتبه دوم قرار دارد. نکته قابل توجه درخصوص امارات آن است که سهم امارات از واردات به ایران طی سال‌های ۱۳۸۷ به بعد رشد فزاینده‌ای داشته است به طوری که در مجموع واردات از این کشور از سال ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۷، ۱۸ درصد از کل واردات ایران را به خود اختصاص داده بود، اما محاسبه مجموع واردات ایران از امارات طی سال‌های ۱۳۷۹ - ۱۳۸۹ نشان از سهم بیش از ۳۱ درصدی این کشور از واردات ایران دارد که به معنای افزایش شدید واردات از امارات طی دو سال آخر دوره مورد بررسی بوده است. نکته دیگر درخصوص واردات از امارات آنکه، امارات مبدأ اصلی و تولیدکننده کالاهای وارداتی به ایران نبوده است، بلکه نقش واسطه‌گری به‌خصوص در سال‌های اخیر به علت موانعی که تحریم‌ها برای ورود برخی کالاها به ایران ایجاد کرده‌اند داشته است. همچنین از بین یازده کشور اول طرف

تجاری ایران، پنج کشور از اتحادیه اروپا؛ پنج کشور از آسیا و کشور روسیه از اروپا قرار دارند. نمودار ۵ درصد واردات ایران از هر یک از گروه‌های کشوری طرف مبادله ایران را نشان می‌دهد.

نمودار ۵. سهم گروه‌های مختلف کشوری از واردات ایران طی سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۷ (درصد)

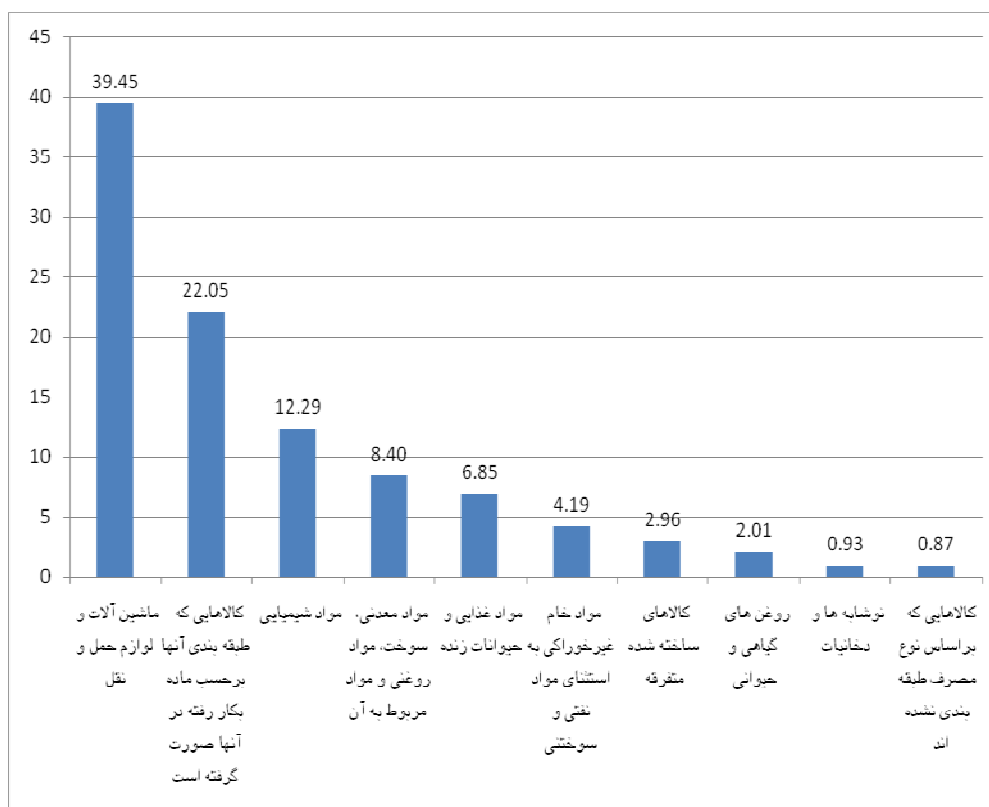

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

همان‌طور که نمودار ۵ مشخص است، کشورهای عضو اتحادیه اروپا بیشترین مقدار صادرات به ایران را داشته‌اند و بنابراین مهمترین شریک تجاری ایران در بخش واردات محسوب می‌شوند. کشورهای عضو کمیسیون اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد برای آسیا و اقیانوس آرام (اسکاپ)^۱ با اختلاف اندکی نسبت به کشورهای عضو اتحادیه اروپا در رتبه دوم قرار گرفته که کشورهایمانند ژاپن، کره، استرالیا و سنگاپور نیز در این گروه قرار دارند. در انتهای جدول نیز کشورهای عضو اتحادیه پایاپای آسیایی قرار دارند که تنها در حدود ۴ درصد از واردات به کشور ایران از این کشورها صورت می‌گیرد. لازم به ذکر است که به علت عدم وجود اطلاعات طبقه‌بندی شده برای سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹، آمار و اطلاعات مربوط به این دو سال در نمودار ۵ لحاظ نشده است و بنابراین جهش آمار واردات از کشور امارات که پس از سال ۱۳۸۷ رخ داده، در این نمودار نشان داده نشده است.

در قسمت آخر آمار مربوط به واردات به تفکیک گروه کالایی را مورد بررسی قرار می‌دهیم. این طبقه‌بندی با استفاده از آمار بانک مرکزی صورت گرفته است و از این رو داده‌های مربوط به آن تنها تا سال ۱۳۸۷ موجود است. نمودار ۶ واردات طی سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۷ را به تفکیک گروه کالایی نشان می‌دهد.

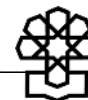
نمودار ۶. واردات به تفکیک گروه کالایی ۱۳۷۹-۱۳۸۷ (میلیون دلار)

مأخذ: همان.

همان‌طور که در نمودار ۶ نشان داده شده است گروه کالایی ماشین‌آلات و لوازم حمل‌ونقل نزدیک به ۴۰ درصد از کالاهای وارداتی از مجموع کل واردات طی ۹ سال مورد بررسی را به خود اختصاص داده و در رتبه اول قرار گرفته است. در رتبه دوم، گروه کالاهایی قرار گرفته که طبقه‌بندی آنها برحسب ماده بکار رفته در آنها صورت گرفته است. در این گروه کالایی، زیرگروه‌هایی مانند کاغذ، مقوا و محصولات وابسته به آنها، انواع نخ‌های نساجی و محصولات وابسته به آن، کالاهای ساخته شده از مواد کانی غیرفلزی، آهن، فولاد و ... قرار دارند.

گروه کالایی مواد شیمیایی با حدود ۱۲/۵ درصد از مجموع واردات ایران طی سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۷ در رتبه سوم قرار دارد که برخی اقلام عمده این گروه کالایی عبارتند از: مواد و ترکیبات شیمیایی، مواد که در رنگرزی و دباغی به کار می‌رود، محصولات پزشکی و دارویی، مواد پلاستیکی، سلولز احیا شده و صمغ‌های مصنوعی. سایر گروه‌های کالایی، زیر ۱۰ درصد از کل واردات کشور را به خود اختصاص داده‌اند. جدول ۱ پیوست عمده کالاهای وارداتی ایران طی سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ را نشان می‌دهد.

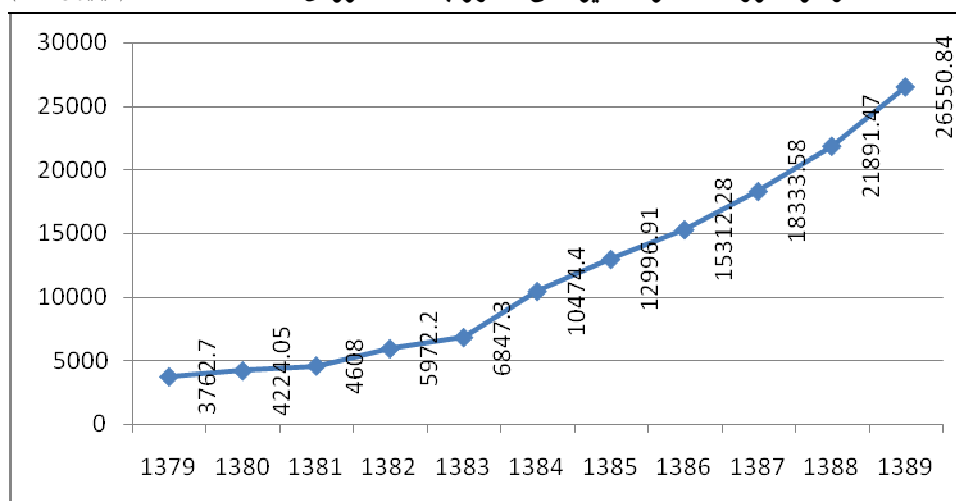
بررسی وضعیت صادرات کشور

منظور از صادرات در این بخش، صادرات گمرکی است که صادرات نفت و گاز را شامل نمی‌شود، همچنین صادرات مربوط به میعانات گازی نیز از مجموع صادرات گمرکی حذف شده است و اصطلاحاً صادرات غیرنفتی نامیده می‌شود.

باید توجه داشت صادرات غیرنفتی شامل دو بخش محصولات پتروشیمی و سایر کالاها می‌شود. هرچند آمار صادرات مربوط به محصولات پتروشیمی مشخص است، اما عملاً تفکیک صادرات نفتی و غیرنفتی به علت وجود سایر فرآورده‌های نفت و گاز در گروه‌های مختلف کالایی صادرات غیرنفتی، فرآیند بسیار مشکلی است، زیرا در گروه سایر کالاها که از محصولات پتروشیمی جدا شده است، نیز کالاهایی مانند «گاز طبیعی مایع شده در ظروف یکپارسان سانتیمتر مکعب»، «اتر الکل‌های حلقوی» و درصد بالایی از صادرات این بخش را به خود اختصاص داده‌اند مشاهده می‌شود، اما در طبقه‌بندی گمرک جزء محصولات پتروشیمی قرار نگرفته‌اند.

در این بخش از مطالعه صادرات گمرکی یا غیرنفتی بدون احتساب میعانات گازی^۱ به تفکیک ارزش، مقدار، شرکای عمده صادراتی و اقلام عمده صادراتی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. بررسی روند صادرات غیرنفتی کشور نشان از رشد صادرات هم به لحاظ ارزش و هم به لحاظ وزن دارد. نمودار ۷ روند صادرات کشور به لحاظ ارزش برحسب میلیون دلار در دوره مورد بررسی را نشان می‌دهد (با احتساب محصولات پتروشیمی).

نمودار ۷. روند صادرات غیرنفتی کشور به لحاظ ارزش ۱۳۷۹-۱۳۸۹ (میلیون دلار)

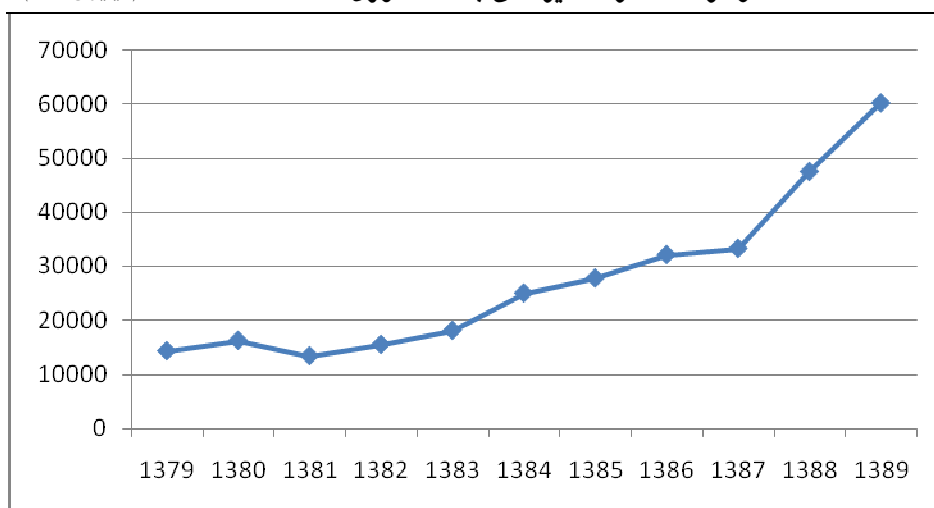

مأخذ: بانک مرکزی و گمرک جمهوری اسلامی ایران.

۱. از این پس در این مطالعه منظور از صادرات گمرکی و صادرات غیرنفتی، صادرات کشور بدون احتساب نفت و گاز، میعانات گازی و خدمات است.

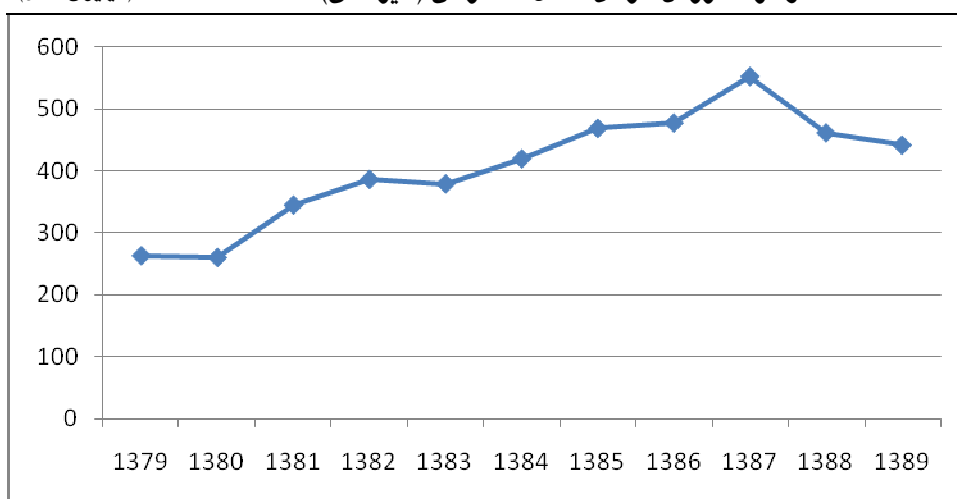
همان‌طور که در نمودار ۷ نشان داده شده است، صادرات غیرنفتی کشور طی سال‌های مورد بررسی از رشد فزاینده‌ای برخوردار بوده و روند رو به رشدی داشته است. با این حال به نظر می‌رسد که ارزش صادرات غیرنفتی کشور رابطه مستقیمی با قیمت نفت خام دارد. به طوری که از سال ۱۳۸۴ به بعد با افزایش قیمت نفت خام، ارزش صادرات غیرنفتی کشور نیز از رشد فزاینده‌ای برخوردار بوده است. در همین خصوص در جدول ۲ پیوست که اقلام عمده صادراتی ایران را نشان می‌دهد مشخص است که اقلام اولیه صادراتی ایران را محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی تشکیل می‌دهند که ارتباط مستقیمی با قیمت نفت خام دارند. بررسی صادرات ایران به لحاظ ارزش و همچنین ارزش هر تن کالای صادراتی ایران می‌تواند اطلاعات بیشتری را در این خصوص مشخص کند.

نمودار ۸. صادرات غیرنفتی به لحاظ وزن ۱۳۷۹-۱۳۸۹ (میلیون دلار)

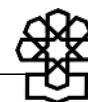

مأخذ: همان.

نمودار ۹. ارزش هر تن کالای صادراتی (غیرنفتی) ۱۳۷۹-۱۳۸۹ (میلیون دلار)

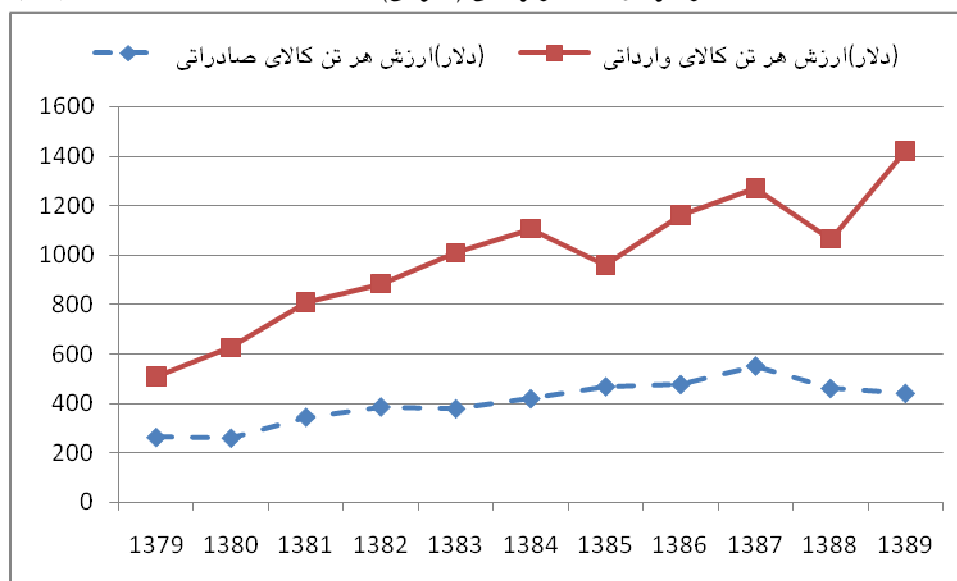
مأخذ: همان.

نمودار ۹ ارزش هر تن کالای صادراتی (غیرنفتی) ایران را نشان می‌دهد. در این نمودار به خوبی مشخص است که در سال ۱۳۸۷ که قیمت نفت خام در بالاترین مقدار خود در دوره مورد بررسی قرار داشته، قیمت هر تن کالای صادراتی ایران نیز در بالاترین مقدار خود در دوره مورد بررسی قرار دارد. همچنین با کاهش قیمت نفت خام در ماه‌های انتهایی سال ۱۳۸۷ و ادامه این روند در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹، ارزش هر تن کالای صادراتی ایران نیز رو به کاهش گذاشته است که این موضوع نیز می‌تواند تأییدی بر وابستگی صادرات غیرنفتی ایران به فرآورده‌های نفتی و محصولات پتروشیمی باشد. مقایسه نمودارهای ۷، ۸ و ۹ نشان می‌دهد که با وجود کاهش ارزش هر تن کالای صادراتی (غیرنفتی) در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹، افزایش شدید مقدار صادرات در این سال‌ها به لحاظ ارزش موجب شده است تا روند رو به رشد افزایش ارزش صادرات غیرنفتی طی سال‌های مورد بررسی همچنان برقرار باقی بماند. همچنین مقایسه ارزش هر تن کالای وارداتی و هر تن کالای صادراتی نیز می‌تواند جالب توجه باشد.

نمودار ۱۰. مقایسه هر تن کالای صادراتی (غیرنفتی)

و هر تن کالای وارداتی (گمرکی) ۱۳۷۹-۱۳۸۹ (دلار)

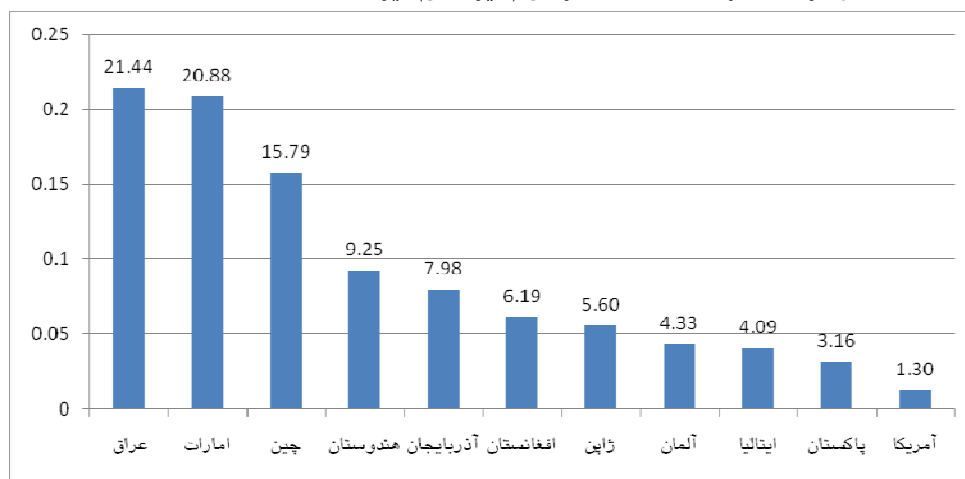
مأخذ: همان.

نمودار ۱۰ ارزش هر تن کالای وارداتی (گمرکی) و صادراتی (غیرنفتی) را در کنار هم نشان می‌دهد. همان‌طور که در این نمودار قابل مشاهده است با وجود آنکه ارزش هر تن از هر دو نوع کالاهای صادراتی و وارداتی کشورمان در سال‌های مورد بررسی در حال افزایش است، ارزش هر تن کالای وارداتی در کلیه سال‌های مورد بررسی بیش از هر تن کالای صادراتی است. همچنین مشاهده می‌شود که با گذشت زمان ارزش هر تن کالای وارداتی بیش از ارزش هر تن کالای

صادراتی افزایش یافته و فاصله این دو با مرور زمان بیشتر شده، به طوری که ارزش هر تن کالای صادراتی در سال ۱۳۷۹ از ۲۶۳ دلار برای هر تن به ۴۴۱ دلار در سال ۱۳۸۹ رسیده و از رشد ۶۷ درصدی برخوردار بوده، در حالی که ارزش هر تن کالای وارداتی در سال ۱۳۷۹ از ۵۰۷ دلار برای هر تن به ۱۴۲۱ دلار در سال ۱۳۸۹ رسیده و ۱۸۰ درصد رشد داشته است.

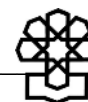
به منظور بررسی عمده شرکای صادراتی ایران در سال‌های مورد بررسی از داده‌های بانک مرکزی و گمرک جمهوری اسلامی ایران استفاده شده است. نمودار ۱۱ سهم کشورهای مختلف از مجموع صادرات ایران طی سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۹ را نشان می‌دهد. در این خصوص لازم به ذکر است که کشورهای موجود در نمودار ۱۱ عمدتاً شرکای اصلی تجاری ایران در بخش صادرات هستند، با این حال ممکن است که با توجه به تغییرات سهم کشورها از صادرات ایران در سال‌های اخیر، اندکی جابجایی در کشورهای موجود در این نمودار ایجاد شده باشد. به عنوان مثال کشور آمریکا طی سال‌های ۱۳۷۹ - ۱۳۸۵ همواره جزء ده کشور اول مقصد کالاهای صادراتی ایران بوده است، اما در سال‌های اخیر سهم این کشور به مرور کاهش یافته به طوری که در سال ۱۳۸۹ در بین ۱۵ کشور اول شریک تجاری ایران در بخش صادرات هم نیست.

نمودار ۱۱. شرکای عمده صادراتی (غیرنفتی) ایران ۱۳۷۹-۱۳۸۹ (درصد)

مأخذ: همان.

با توجه به نمودار ۱۱ کشورهای عراق و امارات با اختصاص ۲۱ درصد از صادرات ایران در رتبه‌های اول و دوم قرار گرفته‌اند. نکته قابل توجه در خصوص عراق به عنوان اولین شریک صادراتی ایران آن است که اولاً سهم این کشور از صادرات غیرنفتی ایران در سال‌های اخیر به طور فزاینده‌ای رشد کرده و بنابراین با توجه به روابط سیاسی مناسب بین دو کشور به نظر

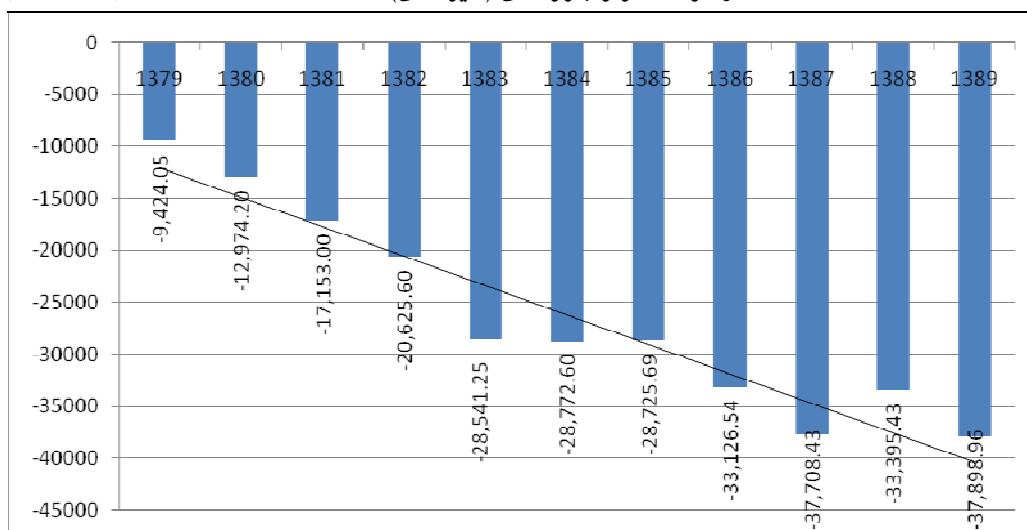
می‌رسد امکان سرمایه‌گذاری بیشتر در این زمینه وجود داشته باشد. شایان ذکر است که با وجود رشد صادرات غیرنفتی ایران به عراق طی سال‌های بازسازی این کشور، صادرات غیرنفتی ایران به عراق در سال ۱۳۸۹ نسبت به سال ۱۳۸۸، بیش از نیم درصد کاهش داشته، که لزوم توجه به موضوع صادرات به عراق را بیش از پیش تقویت می‌سازد. نکته دوم آنکه در میان کشورهای عراق، امارات، چین و هندوستان به عنوان شرکای اول تا چهارم صادراتی ایران، تراز بازرگانی ایران با احتساب صادرات غیرنفتی و واردات گمرکی تنها با عراق مثبت است و در خصوص سایر کشورها، تراز بازرگانی ایران منفی است.

بررسی ترکیب کالاهای صادراتی ایران طی سال‌های اخیر در این گزارش اندکی متفاوت از بررسی کالاهای وارداتی صورت می‌گیرد، زیرا از آنجایی که بخش عمده‌ای از کالاهای صادراتی ایران را محصولات پتروشیمی تشکیل می‌دهند، بررسی کالایی نسبت به بررسی گروه کالا، قابل اهمیت‌تر است، زیرا با بررسی گروه کالایی به درستی نمی‌توان تشخیص داد که به عنوان مثال در گروه کالاهای صنعتی، چه میزان مربوط به تولیدات صنعتی و چه میزان مربوط به محصولات پتروشیمی است. بانک مرکزی، صادرات غیرنفتی را به تفکیک گروه کالایی، در سه گروه کالاهای سنتی و کشاورزی، کلوخه‌های کانی و فلزی و همچنین کالاهای صنعتی طبقه‌بندی کرده است اما به علت آنکه این طبقه‌بندی، انواع متنوعی از کالاها را شامل می‌شود، در این مطالعه از آن استفاده نشده است. جدول ۲ پیوست عمده کالاهای صادرات غیرنفتی ایران در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ را نشان می‌دهد.

با توجه به این جدول تعداد هشت قلم از یازده قلم عمده صادرات کشور به محصولات و فرآورده‌های مربوط به نفت و پتروشیمی اختصاص دارد.

در نهایت پس از بررسی وضعیت صادرات و واردات لازم است تا تراز بازرگانی را نیز مورد محاسبه و بررسی قرار دهیم. به این منظور میزان واردات گمرکی را از صادرات غیرنفتی (صادرات بدون نفت و گاز و میعانات گازی) کم می‌کنیم تا تراز بازرگانی به دست آید. نتایج این محاسبات در نمودار ۱۲ نشان داده شده است.

نمودار ۱۲. تراز بازرگانی (غیرنفتی) ۱۳۷۹-۱۳۸۹ (میلیون دلار)

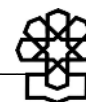

مأخذ: همان.

همان‌طور که در نمودار ۱۲ قابل ملاحظه است، تراز بازرگانی در کلیه سال‌های مورد بررسی منفی بوده است. همچنین این روند رو به رشد بوده و اختلاف صادرات غیرنفتی و واردات در سال‌های مورد بررسی مرتباً افزایش یافته به طوری که تنها یکبار در سال ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۷ و یکبار در سال ۱۳۸۵ نسبت به سال ۱۳۸۴ کاهش یافته است. این موضوع هم به دلیل روند رو به رشد واردات و هم به دلیل افزایش ارزش هر تن کالای وارداتی ایران بوده است. از این رو متأسفانه در یازده سال گذشته، تراز منفی بازرگانی کشور مرتباً در حال افزایش بوده و توجه ویژه به تغییر سیاست‌های وارداتی کشور را نیاز دارد.

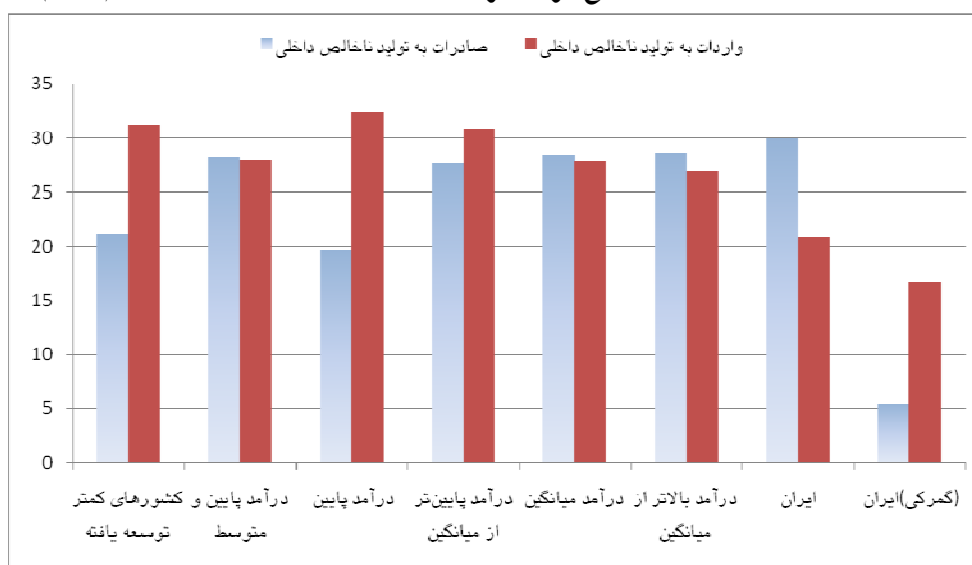
بررسی وضعیت صادرات و واردات در مقایسه با تولید ناخالص داخلی

این بخش از مطالعه به بررسی مقایسه‌ای بین نسبت صادرات و واردات و تولید ناخالص داخلی در ایران و سایر کشورها می‌پردازد. به این منظور وضعیت کشورهای مختلف دنیا به تفکیک سطح درآمد در سال ۲۰۱۰ در کنار اطلاعات تجاری مربوط به ایران بررسی خواهد شد.

نمودار ۱۳. نسبت صادرات و واردات به تولید ناخالص داخلی (GDP) کشورها به تفکیک

سطح درآمد در سال ۲۰۱۰ (درصد)

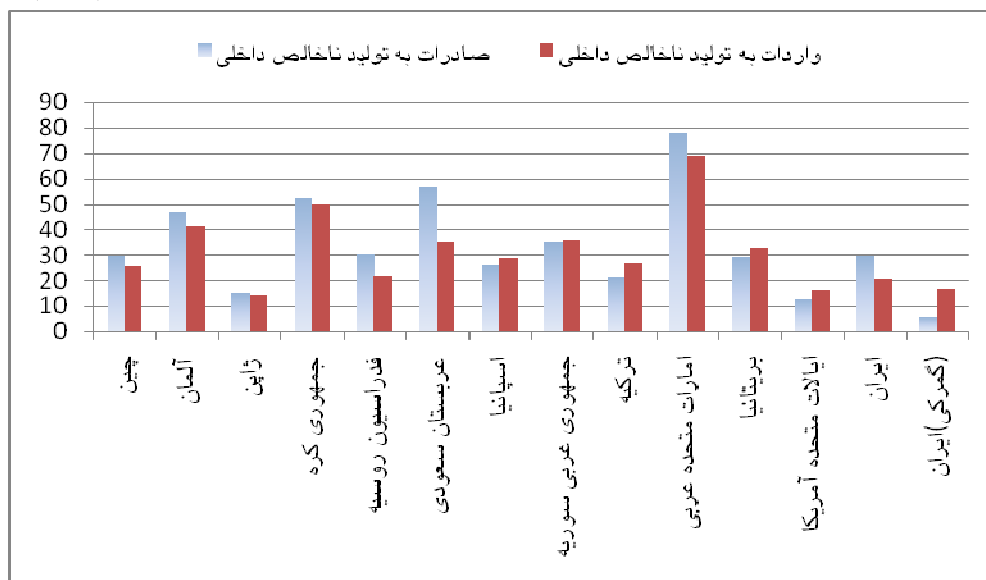
مأخذ: بانک جهانی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

توضیح: به علت عدم وجود تولید ناخالص داخلی دلاری ایران در سال ۲۰۱۰، اطلاعات مربوط به ایران بر اساس داده‌های سال ۲۰۰۸ محاسبه شده است. همچنین تولید ناخالص داخلی دلاری ایران از بانک جهانی و صادرات و واردات گمرکی و غیرگمرکی ایران از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران استخراج شده است.

در نمودار ۱۳ اطلاعات مربوط به ایران به دو صورت وارد شده است. اول اطلاعات مربوط کل صادرات و واردات ایران می‌باشد که صادرات نفتی و غیرنفتی و همچنین واردات کالا و خدمات را دربر می‌گیرد و در قسمت دوم که به صورت «ایران (گمرکی)» در جدول وارد شده، تنها صادرات غیرنفتی و واردات گمرکی ایران لحاظ شده است. همان‌طور که در نمودار ۱۳ مشخص است، با لحاظ صادرات نفتی، نسبت صادرات به واردات ایران حتی از کشورهای با درآمد بالاتر از میانگین نیز بالاتر است. اما با حذف صادرات نفتی و مقایسه صادرات غیرنفتی و واردات گمرکی ایران، ملاحظه می‌شود که نسبت صادرات غیرنفتی به واردات گمرکی ایران حتی از کشورهای کمتر توسعه‌یافته و کشورهای با درآمد پایین نیز کمتر است. این موضوع در حقیقت به نوعی وابستگی شدید ایران به درآمدهای نفتی را نشان می‌دهد، به طوری که بدون وجود درآمدهای ناشی از فروش نفت خام و گاز، به هیچ وجه صادرات غیرنفتی ایران نمی‌تواند از عهده واردات برآید. همچنین مجدداً تأکید می‌گردد که واردات غیرنفتی ایران نیز بسیار متأثر از محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی است و نمی‌توان به طور کامل عنوان صادرات غیرنفتی را بر آن نهاد. نکته قابل توجه دیگری در نمودار ۱۳ آن است که با احتساب صادرات نفتی، صادرات ایران به نسبت ۳۰ درصد از تولید ناخالص داخلی است که از تمامی گروه کشورهای موجود در نمودار ۱۳ بیشتر

است و مجدداً تأییدی بر وابستگی ایران به صادرات نفت و گاز است.

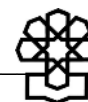
نمودار ۱۴. نسبت صادرات و واردات به تولید ناخالص داخلی (GDP) برخی کشورها در سال ۲۰۱۰ (درصد)

مأخذ: همان.

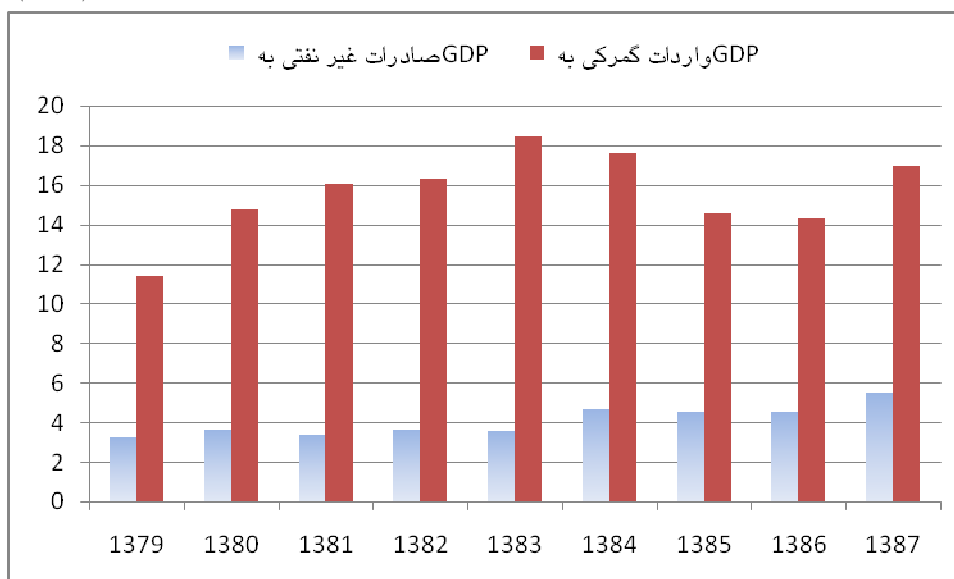
نمودار ۱۴ نسبت صادرات و واردات به تولید ناخالص داخلی برخی از کشورهای منتخب و همچنین ایران را نشان می‌دهد. همان‌طور که در نمودار مشخص است، در کشور عربستان سعودی نیز مانند ایران و امارات متحده عربی به علت حجم بالای صادرات نفتی، نسبت صادرات به تولید ناخالص داخلی بیش از واردات است.

در مجموع با توجه به نمودارهای ۱۳، ۱۴ و ۱۵ می‌توان عنوان داشت که در یک بررسی مقایسه‌ای بین ایران و سایر کشورهای جهان، ایران با در نظر گرفتن صادرات نفت و گاز، از وضعیت مناسبی به لحاظ نسبت صادرات به واردات برخوردار است، اما در صورتی که تنها صادرات غیرنفتی و واردات گمرکی ایران لحاظ شود، نسبت صادرات به واردات ایران بسیار پایین‌تر از این نسبت در بسیاری از کشورهای جهان است.

نمودار ۱۵. نسبت صادرات غیر نفتی و واردات گمرکی به تولید ناخالص داخلی ۱۳۷۹-۱۳۸۷

(درصد)

مأخذ: همان.

در نمودار ۱۵ نسبت صادرات غیرنفتی و واردات گمرکی به تولید ناخالص داخلی ایران طی دوره مورد بررسی نشان داده شده است. نتایج این نمودار نشان از فاصله زیاد بین نسبت صادرات غیرنفتی به تولید ناخالص داخلی در مقایسه با واردات گمرکی به تولید ناخالص داخلی دارد که از اهمیت بالایی برخوردار است. در حالت کلی بالا بودن نسبت صادرات و واردات به تولید ناخالص داخلی یک کشور نشان‌دهنده میزان ارتباط آن کشور با جهان خارج است. اما نکته قابل توجه آن است که باید توازن قابل قبولی بین نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی و صادرات به تولید ناخالص داخلی برقرار باشد. آنچه در خصوص ایران قابل مشاهده است آن است که هرچند در مقایسه با میانگین کشورهای دنیا که در سال ۱۳۸۹ (۲۰۱۰) در حدود ۲۷/۹۹ درصد^۱ بوده، واردات گمرکی ایران درصد کمتری از تولید ناخالص داخلی است، اما این نسبت در مقایسه با صادرات غیرنفتی رقم بسیار بالایی است که نشان‌دهنده جریان یک‌طرفه کالا (بدون لحاظ کردن صادرات نفت و گاز) به سوی کشور است. درحالی که برقراری توازن بین نسبت صادرات و واردات به تولید ناخالص داخلی از اهمیت بالایی برخوردار است به طوری که نسبت صادرات به تولید ناخالص داخلی میانگین کل کشورهای دنیا در سال ۱۳۸۹ برابر ۲۷/۸۵ درصد^۲ بوده که بسیار نزدیک به رقم ۲۷/۹۹ درصدی (نسبت واردات از تولید ناخالص داخلی) است. همان‌طور که در نمودار ۱۵ مشخص است، نسبت واردات گمرکی به تولید ناخالص داخلی ایران طی سال‌های مورد

۱. بانک جهانی.

۲. همان.

بررسی، تقریباً ۱۶ درصد و همین نسبت در خصوص صادرات غیرنفتی در حدود ۴ درصد بوده است که اختلاف زیادی با یکدیگر دارند.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

این گزارش به‌طور خلاصه به بررسی وضعیت صادرات و واردات ایران و مقایسه آن با برخی کشورهای جهان طی سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۹ پرداخته است. نتایج بررسی‌ها به صورت کلی عبارتند از:

۱. رشد ۳۸۸ درصدی ارزش دلاری واردات گمرکی و همچنین رشد ۱۸۰ درصدی ارزش هر تن کالای وارداتی طی کل دوره^۱ مورد بررسی.

۲. رشد ۶۰۵ درصدی ارزش دلاری صادرات غیرنفتی و رشد ۶۷ درصدی ارزش هر تن کالای صادراتی طی دوره مورد بررسی.

۳. در کلیه سال‌ها، ارزش واردات گمرکی بیش از صادرات غیرنفتی بوده است و همچنین اختلاف بین واردات گمرکی و صادرات غیرنفتی مرتباً در حال افزایش بوده، به‌طوری که تراز بازرگانی منفی این بخش همواره افزایش یافته است.

۴. کشور امارات بزرگ‌ترین شریک تجاری ایران محسوب می‌شود که در بخش واردات رتبه اول و در بخش صادرات رتبه دوم را پس از عراق داراست. همچنین سهم امارات از واردات ایران مرتباً در حال افزایش بوده و با نزدیک شدن به سال‌های انتهایی دوره، با توجه به کاهش تنوع شرکای تجاری ایران، سهم امارات از واردات ایران به حدود ۴۰ درصد رسیده است.

۵. نسبت واردات گمرکی ایران به تولید ناخالص داخلی، بسیار بیشتر از نسبت صادرات غیرنفتی به تولید ناخالص داخلی است، به‌طوری که بیشترین اختلاف در بین کشورهای مورد بررسی در این مطالعه را داراست.

با توجه به نتایج به دست آمده از این مطالعه به نظر می‌رسد که تجدیدنظر جدی در سیاستگذاری تجاری کشور باید صورت گیرد که دو مورد از مهمترین آنها در بخش صادرات و واردات عبارتند از:

۱. تلاش برای متنوع ساختن شرکای تجاری ایران به خصوص در بخش واردات. این امر با توجه به شرایط جدید تحریم‌های تجاری علیه ایران، از اهمیت بسزایی برخوردار است.
۲. سیاستگذاری در جهت افزایش صادرات غیرنفتی به‌خصوص با توجه به پتانسیل بالای برخی کشورها مانند عراق و افغانستان در جذب صادرات غیرنفتی ایران.

۱. رشد واردات در سال ۱۳۸۹ نسبت به سال ۱۳۷۹ محاسبه شده است.

پیوست‌ها

پیوست ۱ - اقلام عمده واردات براساس شماره تعرفه - به ترتیب ارزش دلاری در سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹

ردیف	تعرفه	فروردین تا اسفندماه ۱۳۸۹											فروردین تا اسفندماه ۱۳۸۸				درصد تغییرات	
		وزن هزار تن	ارزش میلیون دلار	ارزش میلیون یورو	قیمت متوسط یک کیلو کالا - دلار	سهم هر کالا	وزن هزار تن	ارزش میلیون دلار	ارزش میلیون یورو	قیمت متوسط یک کیلو کالا - دلار	سهم هر کالا	وزن	ارزش	وزن	ارزش			
																وزن	ارزش	
۱	۷۲۰۶۱۰۰۰	شمش از آهن و فولاد غیرمزوج که در جای دیگر ذکر نشده																
		۵۰۰۰	۲,۹۴۰	۲,۲۲۴	۰/۶	۱۱/۰۳	۴/۵۶	۴,۳۸۴	۲,۰۹۲	۱,۴۹۳	۰/۵	۸/۴۴	۳/۷۸	۱۴/۰۶	۴۰/۴۹			
۲	۱۰۰۵۱۰۲۰	دانه ذرت دامی																
		۳۸۳۰	۱۰۴۰	۷۹۷	۰/۳	۸/۴۵	۱/۶۱	۰	۰	۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰			
۳	۷۲۰۸۳۹۰۰	محصولات از آهن یا فولاد غیرمزوج تخت و گرم نورد شده به شکل طولمار با پهنای ۶۰۰mm یا کمتر به ضخامت کمتر از ۳mm																
		۱,۶۴۳	۱۰,۲۸	۷۸۰	۰/۶	۳/۶۲	۱/۶۰	۱,۶۳۱	۸۷۲	۶۱۱	۰/۵	۳/۱۴	۱/۵۸	۰/۶۸	۱۷/۹۲			
۴	۹۸۱۷۰۳۳۸	قطعات منفصله جهت تولید خودروهای سواری با ساخت داخل ۶۵ درصد و بیشتر بجز لاستیک																
		۶۹	۹۵۲	۷۰۸	۱۳/۷	۰/۱۵	۱/۴۸	۴۸	۶۲۲	۴۴۳	۱۳/۱	۰/۰۹	۱/۱۳	۴۵/۸۹	۵۳/۰۷			
۵	۱۰۰۶۳۰۰۰	برنج نیمه سفید شده یا برنج کامل سفید شده حتی صیقلی یا براق شده																
		۱,۰۸۸	۹۱۶	۶۹۶	۰/۸	۲/۴۰	۱/۴۲	۱,۲۹۰	۱,۰۷۴	۷۶۷	۰/۸	۲/۴۸	۱/۹۴	۰/۶۹	۰۴/۷۳			
۶	۲۳۰۴۰۰۰۰	کنجاله و سایر آخال‌های جامد از دانه سویا																
		۱,۹۱۸	۸۵۳	۶۴۵	۰/۴	۴/۲۳	۱/۳۲	۱,۲۵۳	۵۵۹	۳۹۵	۰/۴	۲/۴۱	۱/۰۱	۵۳/۱۲	۵۲/۴۵			
۷	۸۴۱۱۹۹۰۰	اجزا و قطعات توربین‌های گازی (غیر از ردیف ۸۴۱۱۹۱۰۰)																
		۳۴	۷۸۱	۵۹۳	۲۳/۲	۰/۰۷	۱/۲۱	۴۵	۸۳۰	۵۸۷	۱۸/۵	۰/۰۹	۱/۵۰	۰۲۴/۷۶	۰۵/۹۰			
۸	۰۲۰۲۳۰۹۰	سایر قطعات گوشت بی‌استخوان یخ زده از نوع گاو																
		۱۸۰	۷۷۵	۵۸۹	۴/۳	۰/۴۰	۱/۲۰	۱۰۲	۴۰۸	۲۸۹	۴/۰	۰/۲۰	۰/۷۴	۷۶/۹۵	۸۹/۷۶			
۹	۳۰۰۴۹۰۹۰	سایر داروهای خرده‌فروشی که تولید داخلی ندارد																
		۴	۷۳۲	۵۵۵	۱۹۴/۴	۰/۰۱	۱/۱۴	۳	۵۳۲	۳۷۶	۱۷۰/۹	۰/۰۱	۰/۹۶	۲۰/۹۵	۳۷/۵۸			
۱۰	۱۷۰۱۱۱۰۰۰	قند و شکر از نیشکر تصفیه نشده بدون مواد خوشبوکننده یا رنگ‌کننده																
		۱,۶۸۱	۷۰۲	۵۴۰	۰/۴	۳/۷۱	۱/۰۹	۸۶۸	۳۲۱	۲۲۸	۰/۴	۱/۶۷	۰/۵۸	۹۳/۷۳	۱۱۸/۷۷			
۱۱	۱۵۰۷۱۰۰۰	روغن خام سویا حتی صغ گرفته																
		۶۲۰	۶۳۱	۴۷۷	۱/۰	۱/۳۷	۰/۹۸	۰	۰	۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰			
۱۲	۲۷۱۰۱۱۹۰	سایر روغن‌های سبک و فرآورده‌ها بجز بنزین																
		۱۰۲۳	۶۱۴	۴۲۲	۰/۶	۲/۲۶	۰/۹۵	۱,۶۳۹	۸۶۱	۶۰۶	۰/۵	۳/۱۶	۱/۵۶	۰۳۷/۶۳	۰۲۸/۶۷			

ردیف	تعرفه	فروردین تا اسفندماه ۱۳۸۹											فروردین تا اسفندماه ۱۳۸۸				درصد تغییرات	
		وزن هزار تن	ارزش میلیون دلار	ارزش میلیون یورو	قیمت متوسط یک کیلو کالا - دلار	سهم هر کالا	وزن هزار تن	ارزش میلیون دلار	ارزش میلیون یورو	قیمت متوسط یک کیلو کالا - دلار	سهم هر کالا	وزن	ارزش	وزن	ارزش			
																وزن	ارزش	
۱۳	۸۷۰۳۲۴۰۰	وسایل نقلیه با موتور پیستونی درونسوز تناوبی جرقه‌ای - احتراقی با حجم سیلندر ۲۴۰۰ تا ۳۰۰۰ مترمکعب																
		۳۹	۵۵۹	۴۲۶	۱۴/۳	۰/۰۹	-/۸۷	۳۵	۲۸۲	۱۹۹	۱۱/۴	۰/۰۵	۰/۵۱	۵۸/۰۳	۹۸/۰۹			
۱۴	۷۲۰۴۲۰۰۰	میله‌های آهنی یا فولادی، گرم نورد شده دارای دندانه، برآمدگی گودی یا بعد از نورد تاب داده شده، یا با تغییر شکل یافتگی‌های حاصل از نورد																
		۸۶۱	۵۲۷	۳۹۸	۰/۶	۱/۹۰	۰/۸۲	۶۰۲	۲۸۹	۲۰۷	۰/۵	۱/۱۶	۰/۵۲	۴۳/۰۵	۸۲/۲۹			
۱۵	۲۷۰۴۰۰۲۰	کک و نیمه کک از لیگنیت																
		۱۰۰۱۷	۴۹۷	۳۷۵	۰/۵	۲/۲۴	-/۷۷	۴۸۰	۱۲۶	۹۰	۰/۳	۰/۹۲	۰/۲۳	۱۱۲/۰۲	۲۹۳/۹۹			
۱۶	۱۲۰۱۰۰۰۰	دانه سویا حتی خرد شده																
		۹۶۷	۴۵۸	۳۴۹	۰/۵	۲/۱۳	-/۷۱	۱,۱۲۲	۵۵۶	۴۰۲	۰/۵	۲/۱۶	۱/۰۱	-۱۳/۸۳	-۱۷/۷۷			
۱۷	۷۲۰۸۵۱۱۰	به ضخامت بیشتر از ۱۰ میلیمتر و عرض بیشتر از ۱۸۵ میلیمتر محصولات از آهن یا فولاد غیرمزوج تخت و گرم نورد شده به شکل غیرطومار با پهنای ۶۰۰mm																
		۳۹۶	۴۱۴	۳۱۵	۱/۰	۰/۸۷	۰/۶۴	۴۳۲	۳۲۸	۲۳۹	۰/۸	۰/۸۳	۰/۶۱	-۸/۳۲	۲۲/۵۵			
۱۸	۰۸۰۳۰۰۰۰	موز، همچنین موز سبز، تازه یا خشک کرده																
		۶۴۰	۴۰۲	۳۰۶	۰/۶	۱/۴۱	۰/۶۲	۷۵۲	۳۶۸	۲۵۸	۰/۵	۱/۴۵	۰/۶۷	-۱۴/۹۱	۹/۴۰			
۱۹	۱۵۱۱۹۰۲۰	اولئین در ظروف ۲۰۰ لیتری و بیشتر R.B.D																
		۳۹۳	۳۷۵	۲۸۳	۱/۰	۰/۸۷	۰/۵۸	۲۷۹	۲۲۷	۱۵۹	۰/۸	۰/۵۴	۰/۴۱	۴۰/۹۸	۶۵/۵۱			
۲۰	۸۵۲۹۹۰۲۰	دارای برد آدرس‌دهی یا ماژول نمایشگر متشکل از صفحه																
		۹	۳۶۵	۲۷۹	۳۹/۸	۰/۰۲	-/۵۷	۰	۰	۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰			
۲۱		جمع اقلام عمده																
		۲۱,۴۱۲	۱۵,۵۶۱	۱۱,۷۵۶	۰/۷	۴۷/۲۲	۲۴/۱۴	۱۴,۹۵۴	۱۰,۳۵۸	۷,۳۵۰	۰/۷	۲۸/۸۰	۱۸/۷۳	۴۳/۱۹	۵۰/۲۴			
۲۲		جمع سایر اقلام																
		۲۳,۹۳۴	۴۸,۸۸۹	۳۶,۹۷۳	۲/۰	۵۲/۷۸	۷۵/۸۶	۳۶,۹۶۷	۴۴,۹۲۹	۳۱,۹۲۹	۱/۲	۷۱/۲۰	۸۱/۲۷	-۳۵/۲۵	۸/۸۱			
۲۳		جمع کل																
		۴۵,۳۴۶	۶۴,۴۵۰	۴۸,۷۲۹	۱/۴	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۵۱,۹۲۱	۵۵,۲۸۷	۳۹,۲۷۹	۱/۱	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	-۱۲/۶۶	۱۶/۵۷			

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

ردیف	تعرفه	فروردین تا اسفندماه ۱۳۸۹											درصد تغییرات		
		وزن هزار						ارزش							
		وزن	ارزش	کیلو کالای - دلار	ارزش	ارزش	وزن هزار	وزن	ارزش	کیلو کالای - دلار	ارزش	وزن			
	۲۸۱۴۱۰۰۰	۱,۱۳۰	۴۰۰	۳۰۳	۰/۴	۱/۸۸	۱/۵۹	۶۸۱	۱۸۰	۱۲۷	۰/۳	۱/۴۳	۰/۸۲	۶۶/۰۸	۱۲۲/۶۰
	۲۹۰۱۲۱۰۰	۱۴	۴۸۰	۳۱۳	۲۳۹	۰/۷	۱/۱۸	۳۵۰	۲۱۱	۱۵۱	۰/۶	۰/۷۴	۰/۹۶	۳۷/۲۳	۴۸/۳۷
	۷۶۰۱۱۰۰۰	۱۵	۱۵۲	۳۱۱	۲۳۶	۲/۰	۱/۱۷	۱۴۰	۲۰۸	۱۴۷	۱/۵	۰/۲۹	۰/۹۵	۹/۰۷	۴۹/۳۲
	۲۹۰۲۴۳۰۰	۱۶	۲۶۳	۲۶۰	۲۰۱	۱/۰	۰/۴۴	۰/۹۸	۵۳۶	۴۹۸	۳۵۴	۰/۹	۱/۱۳	۲/۲۷	۰۰/۸۷
	۰۹۱۰۲۰۱۳	۱۷	۰	۲۲۸	۱۷۸	۳,۲۱۸/۳	۰/۰۰	۰/۹۰	۰	۰	۰	۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰
	۰۸۰۸۱۰۰۰	۱۸	۲۶۸	۲۲۸	۱۷۹	۰/۹	۰/۴۵	۰/۹۰	۳۵۶	۲۷۷	۱۹۶	۰/۸	۰/۷۵	۱/۲۷	۰۴/۱۴
	۳۹۰۱۱۰۵۹	۱۹	۱۹۴	۲۳۱	۱۷۵	۱/۲	۰/۳۲	۰/۸۷	۲۲۴	۲۲۸	۱۶۳	۱/۰	۰/۴۷	۱/۰۴	۱/۲۱
	۸۷۰۳۲۳۰۰	۲۰	۳۳	۲۲۳	۱۶۷	۶/۸	۰/۰۵	۰/۸۴	۳۶	۲۳۵	۱۶۵	۶/۵	۰/۰۸	۱/۰۷	۰۵/۳۳
	۲۱	۳۶,۵۳۰	۱۲,۲۵۳	۹,۲۸۹	۰/۳	۶۰/۶۸	۴۶/۱۵	۲۳,۴۲۲	۸,۱۱۸	۵,۷۵۲	۰/۳	۴۹/۳۱	۳۷/۰۸	۵۵/۹۷	۵۰/۹۲
	۲۲	۲۳,۶۸۸	۱۴,۲۹۸	۱۰,۸۳۶	۰/۶	۳۹/۳۲	۵۳/۸۵	۲۴,۰۸۰	۱۳,۷۷۳	۹,۷۳۹	۰/۶	۵۰/۶۹	۶۲/۹۲	۰۱/۷۱	۳/۸۱
	۲۳	۶۰,۱۹۸	۲۶,۵۵۱	۲۰,۱۲۵	۰/۴	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۴۷,۵۰۱	۲۱,۸۹۱	۱۵,۴۹۱	۰/۵	۱۰۰/۰۰	۱۰۰/۰۰	۲۶/۷۳	۲۱/۲۸

مأخذ: همان.

منابع و مأخذ

۱. بانک سری‌های زمانی بانک مرکزی به آدرس اینترنتی: www.tsd.cbi.ir
۲. پایگاه الکترونیکی گمرک جمهوری اسلامی ایران به آدرس: <http://www.irica.gov.ir/Portal/Home>
۳. پایگاه الکترونیکی بانک جهانی، بخش داده‌های آماری، به آدرس اینترنتی: <http://data.worldbank.org>
۴. گزارش «بررسی قاچاق پوشاک در ایران»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، مردادماه ۱۳۹۰، شماره مسلسل ۱۰۹۸۷.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۲۲۰۹

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی وضعیت صادرات و واردات کشور

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه بازرگانی)

تهیه و تدوین: زهرا کاویانی

ناظر علمی: فتح‌الله تاری

مقتضی: لاله افتخاری (نماینده تهران، ری، شمیرانات و اسلامشهر در مجلس شورای اسلامی)

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. صادرات

۲. واردات

۳. تجارت خارجی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۱۱/۸